

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

SPRENDIMAS

DĖL T. B. IR AAS „BTA BALTIC INSURANCE COMPANY“ GINČO NAGRINĖJIMO

2016 m. rugsėjo 14 d. Nr. 242-397

Vilnius

Lietuvos bankas gavo T. B. (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo pareiškėjas prašė išnagrinėti tarp jo ir AAS „BTA Baltic Insurance Company“, veikiančios Lietuvoje per įsteigtą filialą, (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2016 m. balandžio 24 d. įvyko eismo įvykis, kurio metu buvo sugadinta pareiškėjui priklausanti transporto priemonė „Porche 911 Carrera“. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (toliau – TPVCAPD įstatymas) 13 straipsnio 1 dalimi, pareiškėjas draudikui, apdraudusiam 2016 m. balandžio 24 d. eismo įvykio kaltininko civilinę atsakomybę, pateikė pretenziją dėl padarytos žalos.

Ginčo šalys susitarė, kad 2016 m. balandžio 24 d. eismo įvykyje sugadintai transporto priemonei „Porche 911 Carrera“ padaryta žala bus apskaičiuota pagal turėtas remonto išlaidas, būtinas atkurti sugadintą turtą ar jo detalių ir (ar) dalių rinkos vertę iki eismo įvykio (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 patvirtintų Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir išmokos mokėjimo taisyklių 15 punktą). Atsižvelgdamas į tai, pareiškėjas transporto priemonę „Porche 911 Carrera“ pateikė remontuoti draudiko rekomenduojamai remonto įmonei UAB „Toro servisas“. Vadovaudamasis remonto įmonės nustatyta transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ remonto kaina, draudikas apskaičiavo dėl 2016 m. balandžio 24 d. eismo įvykio minėtam automobiliui padarytą žalą ir nusprendė keičiamų transporto priemonių detalių vertę sumažinti 67 procentais dėl nusidėvėjimo.

Pareiškėjas kreipimesi į Lietuvos banką dėl ginčo išnagrinėjimo nurodė nesutinkąs su draudiko nustatyta keičiamų automobilio „Porche 911 Carrera“ detalių nuvertinimo dydžiu, todėl kreipėsi į UAB „Autosigma“ prašydamas sudaryti transporto priemonės vertinimo ataskaitą. UAB „Autosigma“ turto vertintojas A. Ū. turto vertinimo ataskaitoje nurodė, kad transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ keičiamų detalių vertė dėl nusidėvėjimo turi būti sumažinta 29 procentais. Pareiškėjas pabrėžė, kad už turto vertintojo paslaugas sumokėjo 100 Eur.

Pareiškėjo nuomone, draudikas, gavęs UAB „Autosigma“ sudarytą turto vertinimo ataskaitą, neatsižvelgė į joje nurodytą keičiamų automobilio detalių nuvertinimo dėl nusidėvėjimo dydį. Pareiškėjas remiasi Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymo (toliau – Turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymas) 23 straipsnio 1 dalies nuostata, kad turto arba verslo vertinimo ataskaita laikoma teisinga, kol Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliota atlikti turto arba verslo vertintojų ir turto arba verslo vertinimo įmonių valstybinę priežiūrą įstaiga nėra nustačiusi jos neatitikties šio įstatymo 22 straipsnyje nustatytiems reikalavimams ir (arba) kol ji nėra nugincyta teisme.

Remdamasis tuo, kas buvo išdėstyta, pareiškėjas Lietuvos banko prašė įpareigoti draudiką perskaičiuoti automobiliui „Porche 911 Carrera“ 2016 m. balandžio 24 d. eismo įvykyje padarytą žalą – keičiamoms transporto priemonės detalėms pritaikyti turto vertinimo ataskaitoje nurodytą

29 nuvertinimo dėl nusidėvėjimo normą. Pareiškėjas Lietuvos banko taip pat prašė įpareigoti draudiką atlyginti 100 Eur turto vertintojo samdymo išlaidas.

Atsiliepime į pareiškėjo kreipimąsi draudikas teigė, kad turto vertinimo ataskaitą sudariusio turto vertintojo A. Ū. nurodyta, kad transporto priemonės „Porche 911 Carrera“, kaip prabangaus sportinio automobilio, detalėms turi būti taikomas 29 procentų nuvertinimo dėl nusidėvėjimo dydis. Draudikas tokią išvadą vertina kritiškai, nes turto vertinimo ataskaitoje pateikti vienas kitam prieštaraujantys teiginiai, skirtingai apibrėžiantys transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ nusidėvėjimą. Draudikas nurodė, kad turto vertinimo ataskaitos 7 punkte nustatytos sąlygos ir aplinkybės, kurios gali turėti įtakos vertinant transporto priemonę ir į kurias turto vertintojas neatsižvelgė, t. y. turto vertinimo ataskaitoje nurodyta, kad turto būklė nustatyta apžiūros metu, darant prielaidą, kad turto vidaus būklė atitinka normalų nusidėvėjimą pagal turto pagaminimo metus ir išorinę būklę. Be to, draudiko teigimu, turto vertintojas, skaičiuodamas transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ rinkos vertę prieš 2016 m. balandžio 24 d. eismo įvykį, netaikė pataisos koeficientų, gerinančių transporto priemonės būklę, todėl šios aplinkybės suteikia pagrindą konstatuoti, kad automobilis „Porche 911 Carrera“ neišsiskiria savo technine būkle. Draudikas taip pat pabrėžė, kad turto vertinimo ataskaitoje nebuvo nurodyta duomenų apie automobilio „Porche 911 Carrera“ pagerinimą ar papildomos įrangos sumontavimą.

Draudiko pateiktame atsiliepime į pareiškėjo kreipimąsi taip pat nurodyta, kad turto vertinimą reglamentuojančiuose teisės aktuose, kuriais remdamasis draudikas sudarė turto vertinimo ataskaitą, nėra apibrėžtų sąvokų „sportinis automobilis, prabangus automobilis ar prabangus sportinis automobilis“, pagal kurias būtų galima nustatyti, kad minėto pobūdžio automobilio detalių nuvertinimui dėl nusidėvėjimo turi būti taikomos kitokios nei Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro ir Lietuvos Respublikos finansų ministro 2000 m. balandžio 17 d. įsakymu Nr. 120 / 2000 m. balandžio 14 d. įsakymu Nr. 101 patvirtintoje Kelių transporto priemonių vertinimo instrukcijoje (toliau – Instrukcija) nurodytos automobilių detalių nusidėvėjimo normos. Draudikas taip pat abejoja dėl transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ priskyrimo prie sportinių automobilių klasės, nes turto vertinimo ataskaitoje nebuvo informacijos, kad Lietuvos automobilių sporto federacija automobiliui „Porche 911 Carrera“ būtų išdavusi sportinio automobilio techninį pasą.

Draudiko vertinimu, „prabangus sportinis automobilis“ turėtų reikšti sportinį automobilį su patogumų gausa, ištaiga ir komfortu“. Draudiko teigimu, turto vertintojas, transporto priemonę „Porche 911 Carrera“ prilygindamas prabangiam sportiniam automobiliui, nesivadovavo objektyviais įrodymais, o tik rėmėsi maža transporto priemonės rida. Draudikas pabrėžė, kad, remiantis Instrukcijos duomenimis, dėl mažos ridos galima koreguoti tik transporto priemonės rinkos vertę. Be to, draudiko teigimu, „sportui naudojamas automobilis dėvisi greičiau ir intensyviau, kadangi juo siekiama maksimalaus greičio ir kitų tikslų.“

Draudikas taip pat pabrėžė, kad draudiko eksperto atliktos transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ apžiūros duomenys patvirtina, kad prieš 2016 m. balandžio 24 d. eismo įvykį transporto priemonė buvo remontuota. Draudiko teigimu, šios aplinkybės pagrindžia, kad transporto priemonei „Porche 911 Carrera“ turi būti taikomos Instrukcijos 3 lentelėje įtvirtintos rekomenduojamos transporto priemonės III grupės dalių vidutinės nuvertinimo normos. Draudiko teigimu, turto vertinimo ataskaitoje taip pat nurodyta, kad transporto priemonė „Porche 911 Carrera“ nėra tvarkinga, o, remiantis Instrukcijos 14.5 papunkčiu, netvarkinga transporto priemone pripažintina transporto priemonė, kuri turi tokius sugadinimus ir defektus, dėl kurių ji neatitinka 1994 m. sausio 24 d. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro įsakymu Nr. 33 (toliau – Įsakymas Nr. 33) patvirtintų Techninių reikalavimų naudojamoms kelių transporto priemonėms ir automobilio gamintojų reikalavimų.

Draudikas pabrėžė, kad apžiūros metu draudiko ekspertas išmatavo transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ dažų dangą. Nustatyta, kad dešinioji transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ pusė iki 2016 m. balandžio 24 d. įvykio buvo sudaužyta, o vėliau suremontuota, pažeidžiant transporto priemonės gamintojo numatytą remonto technologiją – transporto

priemonės „Porche 911 Carrera“ dalys buvo glaistytos. Draudiko nuomone, šios aplinkybės rodo, kad automobilis iki 2016 m. balandžio 24 d. eismo įvykio turėjo sugadinimų, todėl darytina išvada, kad transporto priemonė „Porche 911 Carrera“ nebuvo saugoma ir eksploatuojama geresnėmis arba ypatingomis sąlygomis.

Remdamasis nurodytomis aplinkybėmis, draudikas daro išvadą, kad jo sprendimas transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ dalių nusidėvėjimui taikyti Instrukcijos 3 lentelėje įtvirtintas rekomenduojamas transporto priemonės III grupės dalių vidutinės nuvertinimo normas yra pagrįstas. Be to, draudiko teigimu, nėra pagrindo atlyginti turto vertintojo samdymo išlaidų, nes turto vertinimo ataskaita buvo sudaryta nesivadovaujant turto vertinimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimais.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23, 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų arba atsikirtimų pagrindu, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Iš ginčo šalių paaiškinimų ir pateiktų įrodymų darytina išvada, kad šalių ginčas kyla dėl draudiko sprendimo dėl nusidėvėjimo 67 procentais nuvertinti keičiamas transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ detales ir atsisakymo atlyginti turto vertinimo samdymo išlaidas pagrįstumo.

Dėl keičiamų automobilio detalių nuvertinimo dėl nusidėvėjimo normų dydžio

Vertinant ginčo šalių nurodytas aplinkybes, kuriomis jos remiasi kaip savo reikalavimų ir atsikirtimų pagrindu, pažymėtina, kad pareiškėjas remiasi UAB „Autosigma“ sudaryta turto vertinimo ataskaita, kurioje nurodyta, kad transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ keičiamų dalių nusidėvėjimui neturi būti taikomos Instrukcijos 3 lentelėje įtvirtintos rekomenduojamos transporto priemonės III grupės dalių vidutinės nuvertinimo normos. Siekdamas nuginčyti turto vertinimo ataskaitą, draudikas teigia, kad turto vertinimą reglamentuojančiuose teisės aktuose nėra numatytų išlygų prabangaus sportinio automobilio keičiamų detalių nusidėvėjimo vertinimui, todėl turto vertinimo ataskaita buvo sudaryta nesilaikant teisės aktų reikalavimų. Be to, draudiko teigimu, transporto priemonė „Porche 911 Carrera“ neatitinka prabangaus sportinio automobilio požymių.

Atsižvelgiant į ginčo šalių paaiškinimus ir pateiktus įrodymus, pažymėtina, kad Instrukcijos 58 punkte nustatyta, kad transporto priemonių sudėtinių dalių nuvertėjimas apskaičiuojamas pagal jų nusidėvėjimą. Instrukcijos 59 punkte nurodyta, kaip turi būti klasifikuojamos dalys pagal dėvėjimosi pobūdį. Remiantis Instrukcijos 59.3 papunkčiu, prie III grupės priskiriamos dalys, kurias paveikia natūralus nusidėvėjimas ir aplinkos poveikis, proporcingas transporto priemonės ridai ir senumui. Instrukcijos 63 punkte nurodyta, kad III grupės dalių vidutinės nuvertinimo normos pateiktos 3 lentelėje.

Rekomenduojamose transporto priemonės III grupės dalių vidutinėse nuvertinimo normose (Instrukcijos 3 lentelė) lengvųjų automobilių keičiamų detalių nuvertinimo dėl nusidėvėjimo procentas skirstomas pagal transporto priemonių senumą metais. Be to, keičiamų automobilio detalių nuvertinimo dėl nusidėvėjimo dydžiai yra skirstomi atsižvelgiant į lengvųjų automobilių klases, klasifikuojamas pagal variklio darbinį krūvį.

Lietuvos bankui pateikti įrodymai patvirtina, kad transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ pagaminimo metai yra 2002 m., o variklio darbinis tūris – 3596. Instrukcijos 3 lentelės duomenimis, nurodyto darbinio tūrio variklio transporto priemonės yra priskiriamos prie III

lengvųjų automobilių klasės. Instrukcijos 3 lentelėje įtvirtintose rekomenduojamose transporto priemonės III grupės dalių vidutinėse nuvertinimo normose nustatyta, kad 14 metų III klasės lengviesiems automobiliams turi būti taikomas 67 procentų kaičių detalių nuvertinimo dėl nusidėvėjimo koeficientas.

Pažymėtina, kad turto vertintojo parengtoje turto vertinimo ataskaitoje nurodyta: „Vertinama transporto priemonė yra sportinis automobilis, prabangos prekė ir eksploatuojama, aptarnaujama bei saugoma akivaizdžiai geresnėmis sąlygomis nei įprastas lengvasis automobilis. Vertintojo nuomone: nepagrįsta akiai taikyti rekomenduojamą Instrukcijos 3-oje lentelėje (Rekomenduojamos transporto priemonės III grupės dalių vidutinėse nuvertinimo normos) nurodytą 67 procentų nuvertinimo normą. Vertintojas teigia, kad prabangus sportinis automobilis yra prabangos prekė ir nėra skirtas kasdieniniam naudojimui. Per metus tokia transporto priemonė nuvažiuoja vidutiniškai ne daugiau kaip 15 000 km, dėl to ją galima prilyginti prie Instrukcijos 3 lentelės I grupės transporto priemonių ir apskaičiuoti nuvertinimą taip: 80.512 km (vertinamos transporto priemonės rida): 15 000 km (vidutiniškai per metus) = 5,38 ~ 5,3 m. Pasinaudojus 3 lentelės nuvertėjimo normomis I grupės transporto priemonei nustatome nuvertėjimą: $6 \text{ m} \times 6,3 \text{ m} : 33 \% = 29,15 \sim 29 \text{ m}^4$.

Vertinant ginčo šalių paaiškinimus ir pateiktus įrodymus, svarbu pažymėti, kad Instrukcijos 59.3 papunktyje, kuriame įtvirtintos dalių pagal dėvėjimosi pobūdį klasifikavimo nuostatos, nustatyta, kad transporto priemonės dalys priskiriamos prie dalių, kurių nuvertėjimas skaičiuojamas pagal Instrukcijos 3 lentelę (priskyrimas prie III grupės dalių), atsižvelgiant į automobilio ridą ir pagaminimo metus. Vertinant draudiko argumentus, atkreiptinas dėmesys į Instrukcijos 65 punktą, kuriame nustatyta, kad, atsižvelgiant į dalies būklę prieš apgadinimą, gamybos technologijos ypatumus ir transporto priemonės klasę, vidutinė dalių nuvertinimo norma gali būti padidinta arba sumažinta iki 20 procentų. Kai kuriais atvejais, kai dalies būklė prieš apgadinimą blogesnė ne dėl natūralaus nusidėvėjimo (nekokybiškai suremontuota, apgadinta ir kt.) arba geresnė dėl atlikto remonto ar keitimo, jos nuvertėjimo koeficientą nustato transporto priemonių vertintojas.

Taigi Instrukcijoje nėra imperatyviai nurodyta, kad turto vertintojas keičiamų automobilių detalių nuvertinimo dėl nusidėvėjimo normas privalo nustatyti tik pagal Instrukcijos 3 lentelėje įtvirtintas normas. Pažymėtina, kad Instrukcijos nuostatos turto vertintojams suteikia teisę nesivadovauti joje įtvirtintomis dalių pagal dėvėjimosi pobūdį nuvertinimo sąlygomis, o, atsižvelgiant į transporto priemonės klasę, automobilių detalių gamybos technologiją ir kitus požymius, keisti III grupės dalių vidutinių nuvertinimo normų dydį arba atsižvelgiant į automobilio detalių būklę prieš apgadinimą taikyti pačių turto vertintojo nustatytą keičiamų detalių nuvertinimo dėl nusidėvėjimo dydžių apskaičiavimo metodiką.

Lietuvos bankui pateikti įrodymai patvirtina, kad turto vertintojas, atsižvelgdamas į transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ klasę, ridą ir kitas savybes, nustatė keičiamų automobilio detalių normatyvą, netaikydamas Instrukcijos 63 punkto nuostatų dėl III grupės automobilio dalių vidutinių nuvertinimo normų pagal Instrukcijos 3 lentelės sąlygas skaičiavimo.

Siekdamas paneigti turto vertintojo nustatytą transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ detalių nuvertėjimo skaičiavimo normatyvą, draudikas teigia, kad turto vertintojas, priimdamas sprendimą nesivadovauti Instrukcijos 3 lentelėje įtvirtintomis rekomenduojamomis transporto priemonės III grupės dalių vidutinėmis nuvertinimo normomis, iš esmės vadovavosi tik duomenimis apie automobilio ridą, kurie, remiantis Instrukcijos nuostatomis, yra reikšmingi tik nustatant transporto priemonių rinkos vertę. Kaip minėta, Instrukcijos 59.3 papunktyje nurodyta, kad transporto priemonių ridos duomenys yra reikšmingi atliekant transporto priemonių dalių pagal dėvėjimosi pobūdį, pagal kurį vykdomas transporto priemonių sudėtinių dalių nuvertinimas, klasifikavimą. Remiantis nurodytomis aplinkybėmis, nėra pagrindo teigti, kad transporto priemonių ridos duomenys yra naudojami tik transporto priemonių rinkos vertei nustatyti.

Nesutikdamas su turto vertintojo išvada, kad transporto priemonė „Porche 911 Carrera“

turi būti priskirta prie Instrukcijos 3 lentelėje nurodytų I grupės transporto priemonių, draudikas teigia, kad transporto priemonė „Porche 911 Carrera“ dar iki 2016 m. balandžio 24 d. eismo įvykio buvo sugadinta ir remontuota, nesilaikant transporto priemonės gamintojo nustatytos remonto technologijos. Be to, draudiko teigimu, turto vertinimo išvadoje taip pat nurodoma, kad transporto priemonė „Porche 911 Carrera“ nėra tvarkinga.

Vertinant draudiko argumentus, svarbu tai, kad turto vertinimo ataskaitos 6 punkte pažymima, jog „turto būklė prieš eismo įvykį atitiko tvarkingos transporto priemonės būklės apibūdinimą, reglamentuotą Instrukcijos 14.3 papunktyje, taip pat kad visi automobilio sugadinimai buvo padaryti vertinimo atveju eismo įvykio metu.“ Remiantis Instrukcijos 14.3 papunkčiu, transporto priemonės bendra techninė būklė vertinama kaip tvarkinga, jei transporto priemonė yra neapgadinta ir neturi didelių defektų, atitinka visus gamintojo reikalavimus, laikotarpis iki kitos techninės apžiūros privalo būti didesnis kaip pusė taikomo šiam transporto priemonės tipui techninės apžiūros periodiškumo, visi funkciniai elementai privalo veikti, kaip nustatyta gamintojo, kėbulas turi būti be įtrūkimų, lūžimų ir deformacijų, transporto priemonės rida, atskirų elementų nusidėvėjimas ir korozijos poveikis turi atitikti pagaminimo metus ir paskirtį. Remiantis šiomis nuostatomis ir turto vertinimo ataskaita, darytina išvada, kad draudikas nepagrįstai teigia, kad turto vertintojas patvirtino, kad transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ techninė būklė yra netinkama – neatitinka Įsakymo Nr. 33 nuostatų. Kaip minėta, turto vertinimo ataskaitoje aiškiai nurodoma, kad transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ techninė būklė yra vertinama pagal Instrukcijos 14.3 papunkčio, o ne Instrukcijos 14.5 papunkčio nuostatas.

Be to, šiame kontekste svarbu ir tai, kad turto vertintojo 2016 m. gegužės 11 d. sudarytame transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ apžiūros akte taip pat pažymima, kad transporto priemonė buvo tvarkinga iki įvykio ir netvarkinga po eismo įvykio. Darytina išvada, kad draudiko teiginiai, jog turto vertinimo ataskaitoje patvirtinama, kad automobilis buvo netvarkingas ne tik po 2016 m. balandžio 24 d. eismo įvykio, o ir pirmiau neatitiko teisės aktuose įtvirtintų transporto priemonėms keliamų techninių reikalavimų, prieštarauja UAB „Autosigma“ sudarytoje turto vertinimo ataskaitoje nurodytiems duomenims.

Vertinant draudiko teiginį, kad transporto priemonė „Porche 911 Carrera“ iki 2016 m. balandžio 24 d. eismo įvykio buvo sugadinta ir kad ji buvo remontuota pažeidžiant transporto priemonės gamintojo numatytą remonto technologiją, pažymėtina, kad turto vertinimo ataskaitoje pateiktos Išvados apie transporto priemonės rinkos vertę 6.1 papunktyje nurodyta, kad turto vertintojas nenustatė, kad transporto priemonė nebuvo suremontuota arba buvo netinkamai suremontuota. Taigi darytina išvada, kad Lietuvos bankui buvo pateikti du vienas kitam prieštaraujantys įrodymai, kuriuose pateikiamos skirtingos išvados apie transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ būklę, buvusią iki 2016 m. balandžio 24 d. eismo įvykio.

Vertinant Lietuvos bankui ginčo šalių pateiktų faktinių duomenų įrodomąją reikšmę, svarbu tai, kad draudiko nurodytos aplinkybės, jog automobilis „Porche 911 Carrera“ iki 2016 m. balandžio 24 d. eismo įvykio buvo nekokybiškai suremontuotas, iš esmės yra grindžiamos tik draudiko paaiškinimais. Nagrinėjamu atveju draudikas nurodytas aplinkybes, kad iki eismo įvykio automobilis buvo remontuotas, pažeidžiant transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ gamintojo technologiją, grindžia automobilio nuotraukomis, tačiau Lietuvos bankas pagal transporto priemonių nuotraukas nevertina automobilių detalių sugadinimų arba jų remonto technologijos ir neatlieka kitų ekspertinių vertinimų, nes, kaip minėta, Lietuvos bankas, nagrinėdamas vartojimo ginčus ir priimdamas sprendimus dėl ginčų esmės, vadovaujasi Lietuvos bankui pateiktų įrodymų visuma. Lietuvos bankui nebuvo pateikta jokių objektyvių įrodymų (abiejų ginčo šalių parašais patvirtinto transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ apžiūros akto, kuriame patvirtinama, kad automobilis buvo remontuotas nesilaikant transporto priemonės gamintojo numatytos remonto technologijos; techninio ekspertinio iki 2016 m. balandžio 24 d. eismo įvykio buvusių automobilio detalių remonto technologijos vertinimo ir kt.), kurie paneigtų turto vertinimo ataskaitoje nurodytus duomenis, kad turto vertintojas, atlikęs transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ vertinimą, nenustatė netinkamai pataisytų automobilio defektų.

Atsižvelgiant į turto vertinimo ataskaitos teisinę reikšmę, siekiant nustatyti transporto priemonei „Porche 911 Carrera“ dėl 2016 m. balandžio 24 d. eismo įvykio padarytos žalos dydį, pažymėtina, kad draudikas teigė, kad UAB „Autosigma“ sudaryta turto vertinimo ataskaita neatitinka turto vertinimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų, tačiau Lietuvos bankui nepateikė įrodymų, patvirtinančių, kad teisės aktuose numatytomis sąlygomis buvo nustatyta turto vertinimo ataskaitos neatitiktis turto vertinimo ataskaitų formai ir turiniui keliamiems reikalavimams ar kad turto vertinimo ataskaita buvo nugincyta teisme. Pažymėtina, kad turto vertintojo, veikiančio pagal išduotą licenciją, įstatymo nustatyta tvarka parengta turto vertinimo ataskaita yra rašytinis dokumentas, kuriame gali būti faktinių duomenų apie svarbias ginčo aplinkybes. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas teisės aiškinimo ir taikymo praktikoje konstatavo, kad turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymo 24 straipsnio 1 dalies nuostata, kad turto vertinimo ataskaita turi juridinę galią, jeigu ji atitinka šio įstatymo 23 straipsnyje nurodytus reikalavimus, ir šio straipsnio 3 dalies nuostata, kad turto vertinimo ataskaita laikoma teisinga, kol ji nenuginčyta įstatymų nustatyta tvarka, reiškia, kad turto vertinimo ataskaita atitinka rašytiniams įrodymams keliamus reikalavimus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m. spalio 22 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-413/2007). Atsižvelgiant į tai, kad Turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymo 23 ir 24 straipsniuose nėra nuostatų, kad turto vertinimo ataskaitos turėtų didesnę įrodomąją galią vertinant įrodymus, pateiktus nagrinėjant civilinio pobūdžio ginčą, turto vertinimo ataskaitoje nurodyti duomenys yra vertinami kartu su pateiktų įrodymų visuma.

Vertinant turto vertinimo ataskaitos duomenis draudiko paaiškinimuose nurodytų aplinkybių kontekste, pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo (toliau – Draudimo įstatymas) nuostatos įpareigoja draudiką įrodyti aplinkybes, atleidžiančias jį nuo draudimo išmokos mokėjimo, taip pat prieš atsisakymą mokėti draudimo išmoką patikrinti visą draudikui prieinamą informaciją (Draudimo įstatymo 98 straipsnio 3 dalies 2 punktas ir 7 dalis). Nors ir nepritarė turto vertinimo ataskaitoje įtvirtintai transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ keičiamų detalių nuvertinimo metodikai, draudikas nesikreipė į šią turto vertinimo ataskaitą parengusį turto vertintoją, siekdamas išsiaiškinti turto vertinimo ataskaitoje pateiktus duomenis, arba į kitą turto vertintoją dėl turto vertinimo ataskaitos, nugincyjančios turto vertinimo ataskaitos duomenis, sudarymo. Darytina išvada, kad draudikas sprendimą atsisakyti mokėti draudimo išmoką, apskaičiuotą pagal turto vertinimo ataskaitoje nurodytą automobilio detalių nuvertinimo dydį, priėmė nepatikrinęs visos jam prieinamos informacijos ir nesurinkęs pakankamų įrodymų, kurie nugincytų UAB „Autosigma“ sudarytą turto vertinimo ataskaitą, kurioje nurodyta, kad neturi būti taikomas 67 procentų transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ keičiamų detalių nuvertinimo koeficientas.

Šiame kontekste taip pat svarbu pažymėti, kad draudikas, priimdamas sprendimą keičiamų transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ detalių nuvertinimui taikyti Instrukcijos 3 lentelėje įtvirtintą 67 procentų rekomenduojamą transporto priemonės III grupės dalių vidutinę nuvertinimo normą, iš esmės vadovavosi tik duomenimis apie minėto automobilio pagaminimo metus, tačiau nevertino fakto, kad transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ rida yra maža, nors tai, remiantis Instrukcijos 59.3 papunkčiu, laikytina svarbia informacija, kad būtų galima tinkama nustatyti automobilių detalių nusidėvėjimą. Be to, draudikas neatsižvelgė į Instrukcijos 65 punktą, turto vertintojams suteikiančią teisę Instrukcijos 3 lentelėje įtvirtintas Rekomenduojamas transporto priemonės III grupės dalių vidutines nuvertinimo normas koreguoti, vadovaujantis duomenimis apie transporto priemonės klasę, automobilių detalių gamybos technologiją ir kitus požymius. Atsižvelgiant į tai ir įvertinus aplinkybę, kad draudikas pakankamais įrodymais nepaneigė, kad dėl transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ klasės, gamybos technologijos ypatumų ir jos būklės iki 2016 m. balandžio 24 d. eismo įvykio automobilio dalių vidutinė nuvertinimo norma negali būti koreguojama, darytina išvada, kad draudiko sprendimas keičiamoms transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ detalėms taikyti 67 procentų nuvertinimo koeficientą negali būti laikomas pagrįstu.

Vertinant pareiškėjo reikalavimą taikyti turto vertinimo ataskaitoje nurodytą 29 procentų keičiamų automobilio detalių nuvertėjimą, pažymėtina, kad turto vertinimo ataskaitoje pateikti turto vertintojo paaiškinimai patvirtina, kad turto vertintojo sprendimas netaikyti Instrukcijos 63 punkto sąlygų (t. y. keičiamų automobilių detalių nuvertinimo normų neskaičiuoti pagal Instrukcijos 3 lentelės nuostatas) buvo priimtas, atsižvelgiant į transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ klasę, gamybos technologijos ypatumus ir jos būklę iki 2016 m. balandžio 24 d. eismo įvykio (Instrukcijos 65 p.). Turto vertinimo ataskaitoje nėra nurodyta, kad Instrukcijos 3 lentelėje įtvirtintų rekomenduojamų transporto priemonės III grupės dalių vidutinių nuvertinimo normų netaikymą lėmė transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ būklės pagerinimas dėl iki 2016 m. balandžio 24 d. eismo įvykio atlikto šio automobilio detalių remonto ar keitimo.

Kaip minėta, Instrukcijos 65 punkte nustatytos aiškios ribos, kada Instrukcijos 3 lentelėje įtvirtintos rekomenduojamos transporto priemonės III grupės dalių vidutinės nuvertinimo normos gali būti koreguojamos dėl transporto priemonių dalių būklės prieš apgadinimą, gamybos technologijos ypatumų bei transporto priemonės klasės. Remiantis Instrukcijos 65 punktu tokiais atvejais rekomenduojama transporto priemonės III grupės dalių vidutinė nuvertinimo norma gali būti sumažinta iki 20 procentų. Papildomai pažymėtina, kad Instrukcijos 65 punkte numatyta, kad turto vertintojų pasirinkta automobilio detalių nuvertinimo normatyvų nustatymo metodika gali būti taikoma tik nustatant detalių, kurių būklė prieš apgadinimą yra geresnė dėl atlikto remonto ar keitimo, nuvertinimo normą.

Kadangi turto vertintojo paaiškinimai patvirtina, kad Instrukcijos 3 lentelėje įtvirtintų rekomenduojamų transporto priemonės III grupės dalių vidutinių nuvertinimo normų koregavimas buvo atliktas ne dėl geresnės transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ detalių būklės dėl jų remonto ar keitimo, o atsižvelgiant į transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ klasę, gamybos technologijos ypatumus ir jos būklę iki 2016 m. balandžio 24 d. eismo įvykio, vadovaujantis Instrukcijos 65 punkto nuostatomis, darytina išvada, kad Instrukcijos 3 lentelėje įtvirtinta rekomenduojama transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ dalių 67 procentų vidutinė nuvertinimo norma gali būti sumažinta ne daugiau kaip 20 procentų.

Lietuvos bankui pateikta UAB „Autosigma“ sudaryta turto vertinimo ataskaita patvirtina, kad turto vertintojas, vertindamas transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ dalių pobūdį pagal jų dėvėjimąsi, kaip pagrindiniu rodikliu rėmėsi duomenimis apie minėtos transporto priemonės ridą. Atsižvelgiant į tai, kad Instrukcijos 59.3 papunktis reikšmingu detalių klasifikavimo pagal jų dėvėjimosi pobūdį kriterijumi taip pat pripažįsta ir transporto priemonės amžių, pažymėtina, kad transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ amžiaus rodiklis taip pat yra reikšmingas, pagal Instrukcijos 65 punktą koreguojant 3 lentelėje įtvirtintą 67 procentų rekomenduojamą transporto priemonės III grupės dalių vidutinę nuvertinimo normą. Atsižvelgiant į iki 2016 m. balandžio 24 d. eismo įvykio buvusį transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ detalių nusidėvėjimą, proporcingą transporto priemonės ridai ir pagaminimo metams, taip pat šios transporto priemonės klasę bei gamybos technologijos ypatumus, rekomenduotina Instrukcijos 3 lentelėje įtvirtintą 67 procentų vidutinės nuvertinimo normos koeficientą sumažinti 10 procentų, nustatant, kad transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ detalių nuvertinimo dėl nusidėvėjimo koeficientas yra 60,3 procentų.

Dėl turto vertintojo samdymo išlaidų atlyginimo

Vertinant ginčo šalių argumentus dėl turto vertintojo samdymo išlaidų atlyginimo, pažymėtina, kad pareiškėjas kreipėsi į Lietuvos banką nurodė nesutinkantis su draudiko sprendimu transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ remonto išlaidas skaičiuoti, keičiamoms automobilio detalėms pritaikant 67 procentų nusidėvėjimo koeficientą, todėl siekdamas nuginčyti draudiko apskaičiuotą draudimo išmoką kreipėsi į turto vertintoją ir patyrė 100 Eur turto vertintojo samdymo išlaidas. Siekdamas pagrįsti, kad jam nekyla pareiga atlyginti turto vertintojo samdymo išlaidas, draudikas remiasi tuo, kad UAB „Autosigma“ turto vertinimo ataskaita buvo

parengta nesilaikant turto vertinimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų.

Kaip minėta, Lietuvos bankui nebuvo pateikta objektyvių įrodymų, leidžiančių suabejoti turto vertinimo ataskaita. UAB „Autosigma“ sudaryta turto vertinimo ataskaita pripažinta teisinga ir ja remiantis skaičiuotinas draudimo išmokos dydis, nesutampantis su draudiko apskaičiuotu išmokos dydžiu.

Pažymėtina, kad TPVCAPD įstatymo 15 straipsnio 3 dalis numato, jog nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę savo iniciatyva ir savo lėšomis kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo, tačiau šiame straipsnyje nėra nurodyta, kad asmuo neturi teisės reikalauti nuostolių atlyginimo, jeigu paaiškėja, kad draudikas netinkamai įvykdė savo prievoles ir dėl to nukentėjęs trečiasis asmuo turėjo papildomų (įrodinėjimo) išlaidų. Manytina, kad minėta teisės norma reiškia, kad nukentėjęs trečiasis asmuo, abejojantis dėl draudiko apskaičiuotos draudimo išmokos dydžio, turi teisę bet kada savo iniciatyva ir savo lėšomis kreiptis į turto vertintoją, tačiau draudikas neprivalo atlyginti kiekvieno nukentėjusio trečiojo asmens, norinčio patikrinti draudiko apskaičiuotos draudimo išmokos dydžio pagrįstumą, turėtų išlaidų. Tokiu būdu įstatymų leidėjas užtikrino, kad nukentėję tretieji asmenys kreiptųsi į turto vertintoją tik turėdami pagrįstų abejonių dėl draudimo išmokos apskaičiavimo. Jeigu, atlikus turto vertinimą, paaiškėja, kad draudiko nustatytas draudimo išmokos dydis turi būti perskaičiuotas, nukentėjęs asmuo turi teisę reikalauti atlyginti jo turėtas išlaidas bendra teisės aktuose nustatyta nuostolių atlyginimo tvarka.

Remiantis bendrosiomis civilinę atsakomybę reglamentuojančiomis teisės normomis, pažymėtina, kad asmuo, padaręs žalą, turi ją atlyginti (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.245, 6.256, 6.263 ir kiti straipsniai). CK 6.249 straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad, be tiesioginių nuostolių ir negautų pajamų, į nuostolius įskaičiuojamos protingos išlaidos, susijusios su žalos įvertinimu.

Nagrinėjamu atveju pareiškėjas patyrė įrodinėjimo išlaidų, siekdamas tinkamai įvertinti žalos dydį. Jis kreipėsi į nepriklausomą turto vertintoją po to, kai draudikas informavo apie draudimo išmokos dydį. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad transporto priemonei padarytai žalai nustatyti reikalingos specifinės žinios, todėl pareiškėjas, norėdamas įrodyti pretenzijos dėl žalos dydžio pagrįstumą, pagrįstai kreipėsi į nepriklausomą turto vertintoją. Draudikas Lietuvos bankui nepateikė įrodymų, patvirtinančių, kad pareiškėjo reikalaujamos atlyginti nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidos neatitinka rinkos kainų, todėl, remiantis nustatytomis aplinkybėmis, darytina išvada, kad pareiškėjo patirtos turto vertintojo samdymo išlaidos atitinka Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2002 m. kovo 20 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje Nr. 3K-3-479/2002, įtvirtintus nuostolius, kaip nukentėjusiojo asmens padarytų išlaidų, požymius, t. y., jos laikytinos protingomis, priverstinėmis ir būtinomis. Atsižvelgiant į tai ir vadovaujantis CK 6.249 straipsnio 4 dalies 2 punktu, pažymėtina, kad į pareiškėjo dėl 2016 m. balandžio 24 d. eismo įvykio patirtus nuostolius taip pat turi būti įskaičiuotos jo patirtos 100 Eur turto vertintojo samdymo išlaidos.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu bei šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.2 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

1. Iš dalies patenkinti pareiškėjo T. B. reikalavimus, rekomenduojant draudikui pareiškėjui išmokėti papildomą draudimo išmoką, atlyginančią transporto priemonės „Porche 911 Carrera“ remonto išlaidas, apskaičiuotas keičiamoms detalėms pritaikant 60,3 procentų nuvertinimo dėl nusidėvėjimo koeficientą ir atlyginti pareiškėjo patirtas 100 Eur turto vertintojo samdymo išlaidas.

2. Įpareigoti draudiką per mėnesį nuo šio sprendimo priėmimo dienos raštu informuoti Lietuvos banką apie šio sprendimo rezoliucinės dalies 1-ame punkte nurodytas rekomendacijos įgyvendinimą (neįgyvendinimą). Draudikui neįvykdžius minėtos rekomendacijos, apie tai bus

paskelbta Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

L. e. Finansinių paslaugų ir rinkų priežiūros
departamento direktoriaus pareigas

Vaidas Cibas